

INDEKS DO AKT MIASTA ZAMOŚCIA 1810-1915

W zbiorach Archiwum Państwowego w Zamościu znajduje się zespół akt miasta Zamościa liczący prawie dwa i pół tysiąca jednostek archiwalnych objętości ok. 30 metrów bież. akt. Dotyczą one lat 1810-1950. W zespole tym wyodrębnione są trzy okresy chronologiczne: akta miejskie z czasów zaborów 1810-1915, okresu międzywojennego 1915-1939 i powojennego 1944-1950, o osobnych ciągach sygnatur.

Najstarsze akta przejęte zostały z Zarządu Miasta przez Hipolita Koziola kierownika zamojskiego archiwum a następnie 30 IV 1951 r. zabrane przez archiwistę J. Tomczyka z Wojewódzkiego Archiwum Państwowego do Lublina. Trafiała tam część akt z rosyjskich czasów, a następnie także pozostawione w PAP w Zamościu akta z lat 1915-1939, celem scalenia i opracowania zespołu.¹ Ostatecznie akt nie scalono i dla okresu najstarszego powstał opracowany przez Marię Stankową zespół Magistrat Miasta Zamościa 1821-1915, a dla lat międzywojennych utworzono osobny zespół Magistrat Miasta Zamościa 1915-1939.²

Według informacji zawartych we wstępie do inwentarza na zespół akt z okresu zaborów złożyły się: akta kancelarii polskiej (1826-1866), akta kancelarii rosyjskiej (1863-1915), Księgi protokołów magistratu (1883-1915) i Rachunki kasy Ekonomicznej miasta (1837-1869).³ Nie odpowiada to faktycznej zawartości akt wymienionych w inwentarzu (od 1810), ani też datom w tytule zespołu (1821-1915).⁴

W 1962 r. założona została karta zespołu Akta Miasta Zamościa, w którego skład weszły akta miejskie Zamościa z wszystkich trzech okresów, tworząc obecnie aż pięć osobnych ciągów sygnatur.⁵

Akta miasta Zamościa są jednym z najczęściej wykorzystywanych zespołów przez użytkowników naszego zasobu archiwalnego, zwłaszcza z lat międzywojennych i powojennych, w mniejszym stopniu najstarsze. Te ostatnie zawierają jedynie część istotnych akt z tego okresu, nie wskutek jednak jakiegoś kataklizmu, ale przeprowadzonego w 1900 r. z biurokratyczną bezmyślnością brakowania.⁶ Tym większą wartość mają dzisiaj te pozostałe akta.

W celu lepszej informacji o ich zawartości i ułatwienia korzystania z inwentarza, zwłaszcza, że większość jednostek zawiera dokumenty w języku rosyjskim, sporządzono stosowną dla tego rodzaju zespołu pomoc archiwalną - indeks; z jego trzech podstawowych rodzajów wybierając w tym przypadku najprzydatniejszy indeks przedmiotowy. Indeks opracowała mgr Gertruda Sowińska w oparciu o Instrukcję w sprawie sporządzania indeksów do inwen-

tarzy archiwalnych wydaną w 1974 r. przez Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych.⁷ Autorka jest badaczem dziejów Zamościa, jej wiedza w tym zakresie umożliwiła dogłębniejsze zindeksowanie, nie sprowadzające się tylko do analizy tytułu jednostki ale i w pewnym stopniu zawartości akt. Indeks znakomicie przybliży zawartość zespołu, sygnalizuje poszczególne tematy, a przede wszystkim umożliwia wniknięcie w te cenne materiały archiwalne bez pracochłonnej kwerendy.

1. Inwentarz nr 16 Zespołu Magistrat Miasta Zamościa 1821-1915, opr. M. Stankowa, 1960 r., s. 10.
2. Inwentarz nr 1 Zespołu Akta Miasta Zamościa Miasta 1915-1939. Inwentarz nie zawiera nazwiska autora i daty opracowania (prawdopodobnie po 1968 r.). Tytuł podany jest wg karty tytułowej, w tytule wstępu użyto jednak nazwy „Magistrat Miasta Zamościa”, natomiast w części dot. charakterystyki archiwalnej zespołu jako tytuł podano „...Magistrat m. Zamościa. Zarząd Miejski m. Zamościa”. W teczce zespołu znajduje się wstęp do tego zespołu autorstwa H. Kozioła z 1959 r., który po niewielkim zaktualizowaniu danych i skróceniu ostatniej części wstępu przedstawiającej analizę opracowania znalazł w powyższym inwentarzu.
3. Inwentarz nr 16, s. 10-11.
4. Wg innego opracowania najstarsze akta dzieliły jeszcze inaczej, na dodatkowo wyodrębnione akta komisarza Obwodu Zamojskiego z lat 1810-1863, określonymi, że „są to właściwie fragmenty różnych zespołów” i akta Magistratu m. Zamościa z lat 1863-1914. Przy czym występuje duża rozbieżność w liczebności zespołów wg obu wyliczeń. Za op. cit. inwentarzem nr 1, s. 4. Do archiwalnej bazy SEZAM przyjęto faktyczny zakres chronologiczny 1810-1915.
5. W 1964 r. odnotowano znaczący dopływ akt z lat 1944-1950 (256 j.a.), a w 1970 r. ponad tysiąc akt meldunkowych wg adnotacji na karcie zespołu „uznawanych za samodzielny zespół”. Do zespołu dopisano również księgi ludności m. Zamościa (1971 r.).
6. A Kędziora *Jak sto lat temu wybrakowano akta miejskie* (w:) „Archiwariusz Zamojski 2003”, s. 31-38.
7. Załącznik do Zarządzenia nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dn. 25 I 1974 r.

Akta miasta Zamościa 1810-1915

INDEKS

A	- dochody 172, 182, 183
	- kapitały 156, 157, 165, 166, 384, zob. też Fundusze
Akta zob. Magistrat	- murowane - kredyty 158
Akta normatywne - zob. Zarządzenia	- nadzór 305
Aresztanci - transport 367	- państwowe 140
	- pozwolenia 283, 305, 331, 365
B	- pożyczka 15, 125
	- prywatne 125, 305, 331, 365
Budowle	Budynki

- miejskie 134, 289,
- państwowe 118, 140
- sprzedaż 216
- zajęte - przebudowa twierdzy 1, 2

zob. też Ratusz

Budżety - zob. Kasa miejska

C

- Ceny 114, 117, 120, 131, 137, 151, 167, 175, 192, 208, 221, 227, 249, 255, 256, 261, 278, 292, 255, 256, 261, 278, 292, 300, 301, 303, 326, 346, 355, 363, 374
- furaz 256, 301
 - produkty żywnościowe 151, 167, 256, 301
 - transport 255, 300

Chedery zob. Szkolnictwo

Choroby zakaźne zob. Epidemie

Cmentarz - żydowski 171

Cyrkularze zob. Zarządzenia

D

Decima Partis zob. Fundusze

Domy zob. Budowle, Budynki

Droga żelazno-konna 320

Duchowieństwo rzymsko-katolickie, budynki 140

Duma Państwowa

- spis wyborców 274
- wybory 254, 274, 349

Dzierżawy - pomieszczenia w Ratuszu 351

E

Epidemie 271, 288

- cholery - zabezpieczenie 244

F

Fundusze

- budowlany „Decima Partis” 3, 156,

157, 165, 166, 384

- szkolny „Mons Pietatis” 181, 385

zob. też Kasa Miejska

H

Handel

- świadectwa 206
- opłaty targowe, jarmarczne 318

K

Kasa Miejska

- budżety 19, 20, 21, 237, 350, 359, 373, 396
 - sprawozdania budżetowe - rachunki 16, 17, 18, 23, 24, 33, 34, 36, 40, 41, 45, 47, 52, 54, 57, 59, 65, 68, 76, 80, 84, 94, 97, 213, 359, 373, 388, 389, 390, 391, 395
 - fundusze
 - bożniczy 42, 46, 51, 60, 72, 74, 78, 82, 86, 89, 92
 - depozytowy 40, 45, 52, 54, 59, 62, 76, 80, 84, 94, 97, 387, 392, 393, 394
 - gminne 27, 28, 29, 31, 32, 35, 37, 38, 39, 43, 44, 63
 - gminy starozakonnej 42
 - kwaterunkowe 36, 48, 50, 53, 55, 64, 66, 69, 71, 73, 77, 81, 885, 88, 91, 95, 98, 99
 - podatkowe - konsumpcyjny 33
 - przechodnie 27, 28, 29, 65, 68, 392, 393, 394
 - szkolne 41, 49, 56, 61, 67, 70, 75, 79, 83, 87, 90, 93, 96, 136, 142, 147
 - forszusy 30, 174
 - kontrakty 382
 - kontrola kasy 22, 25, 26, 258, 332, 345, 369, 379
 - miscellanea (różne) 16, 17, 18
 - opłaty zob. Handel
 - wydatki - różne 392
- zob. też Podatki

Kolej żelazna - budowa - projekt 335
Komisja sanitarna - utworzenie 380
Komunikacja zob. Droga żelazno-
konna
Księgi ludności zob. Ludność

L

Lekarz miejski - ustanowienie 336

Ludność

- cudzoziemcy - spis - kontrola -
paszporty 130, 186, 195, 226,
231a, 245, 257, 264, 287, 294, 309,
341, 356, 376
- księgi ludności - dokumenty 115,
116, 162, 164
- kontrola 168
- przepisywanie 260
- ruch ludności - przesiedlenia -
osiedlenia 115, 116, 162, 163, 187,
188, 198, 222, 232, 364
- poszukiwanie osób 205, 219, 279
- obywatelstwo 378
- zakaz pobytu 141, 267
zob. też Wyznania

M

Magistrat

- akta - brakowane 201
- protokoły posiedzeń 100, 101, 102,
103, 104, 105, 106, 107, 108, 109,
110, 111, 112, 113
- urzędnicy - pracownicy 196, 207,
220, 228, 248, 262, 285, 295, 307,
328, 342, 354, 360, 377

Majątki

- masy poaustriackie 7, 8, 9, 10, 11
- miejski 180
- państwowy 118
- prywatne poszukiwanie 205, 219,
279
- sprzedaż, przetarg 204
- zniszczenia 4, 5, 6

Miasto

- obszar 169, 337, 371
- projekt likwidacyjny 123
- przywileje 128
- regulacja 184
- stan sanitarny 199, 214, 225, 241,
252, 272, 286, 296, 380
- urządzenie 214, 272, 381

„Mons Pietatis” zob. Fundusze

N

Nauczanie nieprawne zob. Wyznania

Nieruchomości zob. Budynki

O

Obszar miasta zob. Miasto

Odszkodowania - zniszczenia 1831 r. 4,
5, 6

Opłaty - rozkład - ściąganie 269
zob. też Handel

P

Park - założenie - projekt 238

Place

- dzierżawa 144
- sprzedaż 235
- targowy - zajęcie - nawierzchnia
314, 315
- zakup 236

Podatki

- drogowy 14
- konsumpcyjny 33
- liwerunek 12, 13
- państwowy 206
- podymne 12, 13, 14
- przemysłowy 206, 266
- rozkład - ściąganie 269
- spadkowy - spisy inwentarzowe
330

Powinności - szarwark 12, 13

Pożyczka budowlana 15, 125, 158

- Przedmieścia
- Nowa Osada - studnia 243, 308
 - Lubelskie - ulice - regulacja - utwardzenie 313
 - Majdan - szkoła - budowa 253
- Przywileje zob. Miasto
- R**
- Ratusz
- dzierżawa pomieszczeń 351
 - przebudowa 126
 - zegar - remont 240, 317
- Rzeka zob. Topornica
- Rzeźnia - dzierżawa 319
- S**
- Sanitarny stan zob. Miasto
- Sądy
- wezwania 246
 - egzekucja wyroków 154, 202
- Statystyka 135, 138, 150, 160, 197, 210, 247, 268, 277, 291, 304, 327, 343, 361, 375
- Straż Pożarna
- organizacja 217
 - pracownicy - sprzęt 357
- Straż Ziemska - wykroczenia - zapisy 145, 148, 173, 177, 178
- Studnia - remont 243, 308
- Szkoły
- budowa 170, 235, 253
 - chedery 189
 - fundusze zob. Kasa Miejska
 - place - sprzedaż 235
 - początkowe 133, 139, 143, 152, 155, 185, 194, 223, 231, 270, 280, 340, 355, 362
 - 4-klasowa - utworzenie, projekt 190
 - progimnazjum męskie - gimnazjum projekt 311
 - progimnazjum żeńskie - gimnaz-
jum - projekt 333
- Szpital - żydowski - plac - budowa 310, 316
- T**
- Telefon -sieć - budowa 299
- Topornica
- kąpielisko - dzierżawa - budowa 348
 - śluza - młyn - budowa 203
- Twierdza
- likwidacja 176
 - przebudowa 1, 2
- U**
- Ulice
- nawierzchnia - remont - regulacja 313, 314, 344
 - oczyszczanie 286
- Uroczystości 200, 215, 234, 251, 259
- Urządzenia zob. Miasto, Park, Studnie, Telefon, Wodociąg
- Urzędy
- Skarbowy - plac - budowa 236
 - Poczta - Telegraf - działka - budowa 224,
zob. też Sądy, Straż Ziemska
- Urzednicy zob. Magistrat
- W**
- Wodociąg - budowa - projekt 347
- Wojna 1904 - mobilizacja - rodziny - opieka 242
- Wojska - ziemia - użytkowanie 297
- poborowi - spis 263
 - rekwizycje 372
- Wojskowi
- szeregowi - rezerwiści -odroczeni 179, 211
 - emeryci - dymisjonowani 193, 212, 250, 265, 281, 293, 302, 325, 339,

352
- zapomogi 193, 212, 250
Wybory zob. Duma
Wypadki nadzwyczajne - pożary - zgo-
ny - samobójstwa 124, 230, 298
Wyznania:
grecko-katolickie
- dozór cerkiewny 121
- spis wiernych 383
- wyznanie - zmiana 129, 153
mariawici - księgi - założenie 275
mojżeszowe
- opieka - członkowie - wybór 322
- starozakonni - spis 386
- synagoga - nadbudowa 312
- szpital - plac - lokalizacja
- zob. też Chedery, Cmentarz 310,
316
rzymsko - katolickie
- kościół - remont 334

- komitet parafialny 321
- spisy parafialne 290, 323

Z

Zarządzenia 119, 132, 146, 159, 161,
191, 209, 218, 229, 273, 276, 282,
284, 306, 324, 338

Zdrowie zob. Epidemie, Lekarze,
Szpital

Ziemia

- dzierżawa 233, 239, 370
- miejska - po twierdzy - nadanie
176
- państwowa - dziekańska 122
- wojskowa - inżynierska 127
- zajęcie 358
- zamiana 371

Oprac. Gertruda Sowińska